

RADNIČKA ZAŠTITA

Službeni list Središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu.

Uredništvo : Zagreb, Preradovićeve ulica 44, I. kat. — Uprava : Zagreb, Preradovićeve ulice 44, II. kat.
RADNIČKA ZAŠTITA izlazi jedamput mjesečno. Pretplata iznosi 20 D godišnje i prima se samo za cijelu godinu. Pojedini raspoloživi brojevi stoje 2 D. — Tiskara Kuzma Rožmanić u Zagrebu.

SLUŽBENO.

Broj 13. s. u. 1922.

Danom 1. jula 1922. stupa u cijeloj Kraljevini S. H. S. na snagu novi zakon o osiguranju radnika. Taj zakon uvodi osiguranje radnika u nekim krajevima tek prvi puta, u nekima proširuje opseg osiguranja, a u nekima uvodi nove grane osiguranja. Sva lica, koja na području Kraljevine S. H. S. stalno ili privremeno a na osnovu ma kakvog radnog odnosa daju svoju tjelesnu ili umnu radnu snagu pod najam, osigurana su bez obzira na spol, doba života i državljanstvo. Ovim zakonom uređuje se osiguranje radnika za slučaj a) bolesti, b) iznemoglosti, starosti i smrti, c) nesreće (poslovne nezgode). Osiguranje radnika za slučaj nezaposlenosti uređice se docnije. Osiguranje za bolest i nesrećne slučajeve provodi se odmah, a ono za iznemoglost, starost i smrt sprovedeće se kad to odredi Ministarski Savet, a najkasnije do 1. jula 1925. godine.

Celo radničko osiguranje obuhvaćeno je kod nas jednom jedinstvenom organizacijom, na čelu koje se nalazi Središnji ured za osiguranje radnika sa sjedištem u Zagrebu, Preradovićeve ulica broj 44. II. sprat (za sada Zemljska blagajna za osiguranje radnika).

Prema § 201. zakona imenovao je Ministar Socijalne Politike po saslušanju zainteresovanih radničkih i poslodavačkih komora prvo ravnateljstvo i prvi nadzorni odbor Središnjeg ureda. Ravnateljstvo sastoji se iz po 12 poslodavca i 12 osiguranih nameštenika, a nadzorni odbor iz po pet lica iz svake skupine.

17. juna sastadoše se imenovani članovi ravnateljstva i nadzornog odbora Središnjeg ureda a na poziv Ministarstva Socijalne Politike u Zagrebu, da izvrše svoje konstituisanje i odmah preduzmu pripreme radove za provodjenje novog zakona o radničkom osiguranju.

Prvu sjednicu ravnateljstva i nadzornog odbora Središnjeg ureda otvorio je 17. juna kao zastupnik Ministra Socijalne Politike sam pokrajinski namesnik g. Juraj Demetrović.

Iza kako je g. namesnik pozdravio prisutne i istaknuo važnost novog zakona za socijalno slabije, pristupilo se konstituiranju ravnateljstva, te je izabran predsjednikom g. Vilim Bukšeg iz skupine osiguranika, prvim podpredsjednikom g. Rudolff Pilepić, industrijalac, drugim podpredsjednikom g. Vladimir Pfeifer, tajnik Radničke komore zagrebačke.

Nadzorni odbor izabrao je predsjednikom g. Stjepana Strzalko v s k o g, limarskog obrtnika. Prvim podpredsjednikom izabran je g. M i r k o K a j b a

zidarski pomoćnik, a drugim podpredsednikom g. Dr. Aleksander Fatur, činovnik južne željeznice iz skupine poslodavca.

Istoga dana popodne sastalo se novoizabrano predsedništvo i spremilo predloge za sutrašnju sednicu ravnateljstva, na kojoj su donešeni zaključci o izvršenju pripremljenih radova i ujedno je privremena uprava Središnjeg ureda poverena g. Milanu Glaseru, kr. banskom savetniku, koji je već ranije stajao na čelu radničkog osiguranja.

Središnji ured za osiguranje radnika
Zagreb, Preradovićeve ul. 44/II.

Broj 19.—1922.

OKRUŽNICA

središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu
u predmetu provedbe „Zakona o osiguranju radnika“.

Svim privremenim mesnim organima.

Dne 1. jula 1922. staje na snagu u celoj kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca „Zakon o osiguranju radnika“ od 14. maja 1922., koji se dalje označuje skraćeno sa „Z. O. R.“. Priloženo šalje se dostatan broj istisaka toga zakona kao i naredbe Ministra Socijalne Politike od 3. juna 1922., broj 1077. „o provodjenju osiguranja po zakonu o osiguranju radnika od 14. maja 1922. godine“, koja se dalje naziva „provedbena naredba“, tačnog proučenja i obdržavanja radi.

Provedba citiranoga zakona usledila je sa znatnim zadocnenjem, te će stoga biti donekle otežčan prelaz poslovanju po novom zakonu. Da se po mogućnosti taj prelaz olakša, izdaje središnji ured sledeće upute i odredbe:

I. OBAVEZA OSIGURANJA.

Prama dosadašnjem stanju u našoj kraljevini prošireno je osiguranje radnika kako u stvarnom, tako i u teritorijalnom pogledu. U celoj se kraljevini osim osiguranja za slučaj bolesti uvodi još i obavezno osiguranje u nesrećnim slučajevima, koje do sada nije bilo uvedeno u Bosni, Srbiji i Crnoj Gori, te osiguranje za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti, koje nije u nas do sada uopšte postojalo. Ovo osiguranje ne će se za sada još provoditi (§ 209. Z. O. R.), te stoga nije o njemu dalje ovde reč.

Prama ustanovi §-a 3. Z. O. R. uvedeno je obavezno osiguranje i to tako, da su sva lica, koja na području naše kraljevine stalno ili privremeno na osnovu ma kakvog radnog odnosa daju svoju telesnu ili umnu radnu snagu pod najam, obavezna na osiguranje za sve vrste ovim zakonom odredjenih osiguranja.

Prama toj ustanovi zakona postoji dakle obaveza osiguranja za sve radnike (nameštenike), koji su zaposleni ma u kakvom preduzeću, radnji ili poslu na temelju radnog odnosa i to bez obzira na visinu i vrstu njihove zarade.

Pod radnim odnosom ima se razumevati svako uposlenje ili nameštenje, na temelju koga se nameštenik obavezuje dati svoju radnu snagu za izvršivanje poverenih mu poslova uz uglavljenu naplatu (u novcu ili u naravi).

Kod toga je svejedno, daje li se telesna ili umna radna snaga, usled česa su obavezni na osiguranje kako fizički tako i intelektualni (umni) radnici.

Osim toga su obavezna na osiguranje i sva lica, koja usled nedovršene spremanje dobijaju naplate za svoj rad (šegrti, volonteri, praktikanti, učenici zanatlijskih ili obrtnih škola i t. d.).

Od ovog općeg pravila su izuzeta te za sada nisu obavezna na osiguranje za slučaj bolesti i nesreće sva lica uposlena u kućnoj industriji (stav posledni §-a 3.

Z. O. R.), zatim radnici i sluge u poljoprivrednom radu (tačka 1. §-a 6. Z. O. R.), pritvorenici (tačka 2. §-a 6. Z. O. R.), lica zaposlena prigodno i nestalno u poslovima kućanstva (tačka 3. §-a 6. Z. O. R.), osoblje državnih saobraćajnih ustanova, to jest državnih železnica (pretposledni stav §-a 6. Z. O. R.) i osobe pomorskog ribarstva (posledni stav §-a 6. Z. O. R.). Citirane ustanove zakona sadrže o tom potanje odredbe.

Glede javnih nameštenika (§ 7. Z. O. R.) postavlja provedbena naredba u pretposlednom stavu §-a 3. načelo, da ima do daljnega ostati u svim pokrajinama dosadašnje stanje. Samo u Slovenačkoj imaju se na osiguranje pritegnuti i oni javni nameštenici, koji za slučaj obolenja nemaju pravo na svoje potpune prinadležnosti kroz 26 nedelja, pa makar imaju i stalnu platu.

Što se naročito nameštenika državnih železnica tiče, treba spomenuti, da su i oni dionici osiguranja po ovom zakonu, samo što počevši od 1. jula 1922. nisu osigurani kod središnjog ureda za osiguranje radnika, jer će ministarstvo saobraćaja za njih urediti posebnu organizaciju osiguranja. Naročito se još naglašuje, da nameštenici privatnih železnica — na pr. južne železnice — ostaju osigurani kod središnjog ureda za osiguranje radnika.

Iz sveg do sada navedenog se vidi, da je obaveza osiguranja ovim zakonom proširena na daleko veći broj lica, no što su u pojedinim pokrajinama do sada bila obavezna na osiguranje, pa će privremeni mesni organi imati paziti, da se vremenom sva ta lica osiguraju u smislu zakona.

Obzirom na obavezu osiguranja treba još sledeće spomenuti:

Okolnost, da se osim telesne ili umne radne snage ili obadviju tih radnih snaga stavlja na raspoložbu i alat ili druga radna sredstva uposlenja, ne upliviše na obavezu osiguranja, ako upotreba radnog sredstva nije glavni razlog naplate. Naprotiv nema obaveze osiguranja, ako je upotreba radnih sredstava glavni razlog naplate, kao na pr. kod seljaka, koji daje u najam svoje konje i kola, te pri tom sam tera konje; on ne potpada pod obavezu osiguranja.

Rodbinske veze između uposlenog i poslodavca takodje ne isključuju dužnosti osiguranja, ako postoje sve druge bitne oznake radnog odnosa.

Uostalom u svim slučajevima može se odlučiti o obavezi osiguranja samo nakon preispitanja svih okolnosti svakog pojedinog slučaja.

Po novom zakonu nije za prosudjenje pitanja obaveze osiguranja važna stalnost i visina zarade, položaj uposlenog, te vrsta posla, u kojoj je uposlen, pa su stoga obavezni na osiguranje ne samo radnici u običnom smislu reči, već primerice i direktori; inženjeri, prokuriste i činovnici banaka, fabrika (tvornica) i preduzeća, trgovački pomoćnici i slični, i to bez obzira na visinu njihove plate (zarade). Isto su tako jednako obavezna na osiguranje muška i ženska lica, domaći državljani i inostranci.

Od općenitog načela, da poslodavac nije obavezan na osiguranje, učinio je zakon u petom stavu §-a 3. Z. O. R. izuzetak za vlasnike pomorskih brodova.

U Srbiji van granica iz 1912. godine i u Crnoj Gori protegnuto je osiguranje i na osobe uposlene u mestima sa manje od 10.000 stanovnika, odnosno u preduzećima sa manje od 20 radnika, dakle na celo područje Srbije i Crne Gore.

II. DOBROVOLJNO ČLANSTVO.

U smislu §-a 5. Z. O. R. i §-a 13. provedbene naredbe mogu se dobrovoljno osigurati:

A. Za slučaj bolesti:

a) lica, koja su na osnovu §-a 7. Z. O. R. oslobođena od obaveze osiguranja za slučaj bolesti; to su javni nameštenici, koji u slučaju bolesti imaju pravo na svoja beriva kroz 26 nedelja;

b) poljoprivredni radnici i sluge u poljoprivrednom radu; ne će se dobrovoljno trebati osigurati oni poljoprivredni radnici, koji rade kod parnih kotlova i strojeva

teranih elementarnom ili životinjskom silom, jer oni prema §-u 6. Z. O. R. već i onako potpadaju pod obavezno osiguranje.

B. Za slučaj bolesti i nesreće ili samo za jednu vrstu tih osiguranja:

v) Lica uposlena prigodno i nestalno u poslovima kućanstva, kao nadničari za obradivanje bašta, čišćenje stana, rezanje drva, pranje rublja i slično, koji su §-om 6. tačka 3. Z. O. R. privremeno izuzeti od obaveze osiguranja;

g) lica, koja se bave kućnom industrijom, koja su također za sada rešena obaveze osiguranja (§ 3. stav 2. provedbene naredbe);

d) lica, koja se bave industrijom, zanatom, trgovinom, saobraćajem ili slobodnim zvanjima, a rade bez pomoćnog osoblja; to su dakle samostalni zanatlije (obrtnici) i trgovci te osobe, koje se bave slobodnim zvanjima, dakle osobe, koje nisu nameštenici i usled toga ne potpadaju obaveznom osiguranju;

đ) lica, koja rade u zanatu i pomorskom ribarstvu kao poslodavci, a ne uposljuju više od 2 pomoćnika (kalfe) ni ukupno više od 5 radnika i šegrtu;

e) lica, koja su već po dosadašnjim odredbama zakona faktično bila dobrovoljno osigurana za slučaj bolesti ili nesreće, dok borave na području naše države, mogu to osiguranje jednostavnim daljim plaćanjem prinosa produžiti i ostati članovi po novom zakonu.

Lica pobrojana u tačkama a) — d) mogu se primiti za dobrovoljne članove za slučaj bolesti jedino, ako dokažu svedočbom lečnika (lekara) radničkog osiguranja, da su potpuno zdrava i ako dokažu, da nisu starija od 40 godina. Samo izuzetno moći će se primiti i starija lica, koja nisu navršila 65. godinu života, ako je njihova prijava pristupa predana okružnom uredu do 1. oktobra 1922. god.

Lica spomenuta pod e), koja su do sada bila osigurana samo za jednu granu osiguranja, mogu pristupiti i drugoj grani osiguranja, ali za slučaj bolesti samo, ako nisu starija od 40 godina (do 1. oktobra 1922. 65 godina) i ako su zdrava.

Prijave za pristup u dobrovoljno članstvo imaju se uz eventualna dokazala o starosti i zdravlju podneti okružnom uredu za osiguranje radnika, u čijem području prijavitelj stanuje.

O primanju ili neprimanju za dobrovoljnog člana kako za slučaj bolesti tako i za slučaj nesreće odlučuje ravnateljstvo tog okružnog ureda.

Prijave za primitak u dobrovoljno članstvo imaju se podneti na propisanoj tiskanici prema priloženom formularu. Ove tiskanice ima svaki okružni ured sam sačiniti te ih strankama prodavati uz nabavnu cenu.

Visinu prinosa i visinu potpora dobrovoljnih članova određuje pblize § 13. provedbene naredbe. Pod razredom, koji odgovara $\frac{1}{4}$ najviše obezbedjene nadnice, ima se razumeti prama sadašnjem stanju IX. nadnični razred.

Dobrovoljno članstvo valja tačno razlikovati od dobrovoljnog produženja obaveznog članstva po 4. stavu §-a 55. Z. O. R., za koje nije potrebno naročito primanje, već ono nastaje i nastavlja se faktičnom uplatom prinosa u smislu citiranog zakonskog propisa.

O dobrovoljnim članovima neka okružni uredi vode posebnu očevidnost i t) onde, gde je ta vrsta osiguranja od pre postojala, prama dosadašnjoj praksi, a gde je nije bilo, neka se ta očevidnost vodi prama potrebi, dok u tom pogledu središni ured ne izda naročite propise.

III. PRIJAVA I ODJAVA OSIGURANJA.

Da privremeni mesni organi uzmognu po propisima novog zakona o osiguranju radnika urediti svoju očevidnost članova, koji su obavezni na osiguranje za slučaj bolesti i nesreće, moraće prama veličini njihove zarade utvrditi nove nadnične razrede za sve članove, koji su do sada bili obavezni na osiguranje, kao i za one, koji prama napred razloženomu postaju počevši od 1. jula 1922. obavezni na osiguranje za slučaj bolesti i nesreće.

U tu svrhu pozvaće svi privremeni mesni organi van Srbije i Crne Gore, koji su već utvrdili nadnične razrede za svoje članove prama propisima novoga zakona, sve poslodavce svog teritorija (područja) posebnim pozivom, da najdalje u roku od 8 dana izvrše ponovnu prijavu svih onih lica, koja su već do sada bila obavezna na osiguranje u bolesti i nesreći kao i da izvrše prvu prijavu svih onih lica, koja postaju tek po propisima novog zakona obavezna na osiguranje (§ 2. provedbene naredbe).

Ponovna prijava.

Svaki privremeni mesni organ van Srbije i Crne Gore pristupiće odmah po prijemu ove okružnice sastavu poziva na poslodavce za ponovnu prijavu i to prema formularu poziva, koji se prilaže ovoj okružnici. Tako sastavljeni poziv otisnuće se u dostatnom broju primeraka, te će ga svaki mesni organ s mesta dostaviti svakom poslodavcu, koji ima sedište svoje radnje (preduzeća, posla) na teritoriju dotičnog mesnog organa. Po pet primeraka ovoga poziva kao i svih formulara, koje će mesni organi sačiniti prama odredbama ove okružnice, dostaviće svi mesni organi središnom uredu za osiguranje radnika u Zagrebu na uvid.

Svakomu pozivu na poslodavca za ponovnu prijavu priložiće mesni organi formular za ponovnu prijavu radnika (nameštenika), koji su se dne 30. juna 1922. nalazili uposleni kod njega.

Za ovu ponovnu prijavu ustanovilo je prama odredbi stava (alineje) petog §-a 2. provedbene naredbe predsedništvo središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu dva formulara, koji se takodje prilažu ovoj okružnici. Te formulare otisnuće mesni organi u toliko primeraka, koliko trebaju za ponovnu prijavu.

Dva formulara sačinjena su s razloga, da se poslodavcu, koji ima najviše do pet uposlenih nameštenika, dostavi kraći formular, na kom će moći svih pet nameštenika zajedno prijaviti; za preduzeće sa više od pet uposlenih radnika služi formular sa rubrikama na obe strane. Takovom poslodavcu poslaće mesni organ toliko formulara, koliko mu je potrebno, da može sve svoje uposlene radnike ponovno prijaviti.

Poslodavci, koji prijavu i odjavu svojih nameštenika vrše isplatnom listom, ne trebaju izvršiti ponovnu prijavu.

Formulari za ponovnu prijavu pripislaće se poslodavcu zajedno s pozivom, o kom je pre bila reč, a obe ove tiskanice šalju se poslodavcima besplatno.

Redovna prijava i odjava za člana.

Lica, koja postaju tek po propisima novog zakona počevši od 1. jula 1922. obavezna na osiguranje za slučaj bolesti i nesreće, kao i lica, koja će posle 1. jula stupiti u posao, odnosno istupiti iz posla, dužan je poslodavac najdalje za 8 dana po stupanju na posao ili po istupu iz posla prijaviti odnosno odjaviti u smislu §-a 10. Z. O. R. tiskanicom prama priloženom formularu A, koji je formular propisan odredbom stava četvrtog §-a 2. provedbene naredbe.

Naprotiv lica, koja su najmljeđa na vreme kraće od 8 dana, dužan je poslodavac prijaviti, čim stupe na posao. Ta prijava vrši se istim formularom A, a može sadržavati i dan prestanka najamnog odnošaja, no tada se smatra ujedno odjavom. Dakako da poslodavac mora ovu okolnost napose navesti, odnosno na formularu A ispuniti i odjavni list za člana.

U smislu ovlasti po stavu šestom §-a 2. provedbene naredbe pristalo je predsedništvo središnjeg ureda, da privremeni mesni organi mogu upotrebiti u cilju utrošenja starih zaliha umesto tiskanice formular A svoje dosadašnje formulare za prijavljivanje i odjavljivanje za člana i to tako dugo, dok se postojeća zaliha ne utroši.

Prama odredbi §-a 12. Z. O. R. mogu okružni uredi za osiguranje radnika dozvoliti poslodavcima, kod kojih je zaposleno više od 20 nameštenika obaveznih na osiguranje, da vrše prijave i odjave propisane u §-u 10. Z. O. R. isplatnom

listom, kojom poslodavci faktično isplaćuju platu svojim nameštenicima. Ova isplatna lista mora sadržavati sve podatke, koje treba da sadrži prijava i odjava za pojedinca, a ne sme obuhvatiti vreme duže od 14 dana. Isplatna lista, potpisana po prijavitelju, podnosi se okružnom uredu najdalje trećeg dana po isplati.

Za upotrebu isplatnih lista za prijave i odjave važe po odredbi poslednog stava §-a 2. provedbene naredbe i nadalje — dok se drugo ne odredi — propisi pojedinih blagajna, koji su i do sada važili.

Prijava za promene kod člana.

Poslodavac je dužan prema odredbi stava drugog §-a 10. Z. O. R. najdalje na 8 dana prijaviti okružnom uredu sve promene u prijavljenim okolnostima člana, naime sve promene, koje utiču na obavezu osiguranja ili veličinu prinosa, kao: promene u položaju (svojstvu) nameštenika, u platama, nadnicama i prinaldežnostima njihovim, promenu vlasnika ili poslodavca i t. d. Ovu prijavu dužan je poslodavac počevši od 1. jula 1922. izvršiti prema priloženom formularu B, kako je isti određen po stavu četvrtom §-a 2. provedbene naredbe.

Za ovu prijavu za promene kod člana moraće se upotrebiti samo novi formular B, jer ni jedan privremeni mesni organ nema na zalih starih formulara kojim bi se ta promena mogla ispravno prijaviti.

Svi privremeni mesni organi — dakle i oni u Srbiji i Crnoj gori — dužni su te formulare A i B kao i isplatne liste dati otisnuti u dostatno primeraka, držati ih uvek na zalih te ih na zahtev izdati poslodavcu ili licu, koje umesto njega traži te formulare, i to uz nabavnu cenu. Ovu nabavnu cenu ustanoviće svaki mesni organ za svoje područje tako, da će se prodajom tih formulara pokriti troškovi štampe (tiska) njihove kao i rukovanja kod njihove prodaje. U tu nabavnu cenu moraće se uračunati i provizija preprodavaocima, o kojoj je niže reč.

Da se olakša poslodavcima nabava ovih formulara, imaće privremeni mesni organi shodno preduzeti, da poslodavci mogu nabaviti formulare ne samo kod okružnog ureda, nego i kod njegovih ekspozitura (povereništva, ispostava), kod sreskih i okružnih (gradskih i opštinskih) načelstva (poglavarstva), u trgovinama za prodaju tiskanice, u većim prodavaonama duvana (trafikama), i t. d. Svim ovim preprodavaocima — izuzevši organe okružnog ureda — dozvoliće okružni ured kao proviziju 20% odredjene prodajne cene tih formulara.

Napokon se naročito ističe, da osmodnevni rok za prijavu i odjavu ima da važi takodje u Slovenačkoj i Dalmaciji, te u Bosni i Hercegovini i to takodje za one radnike, koji stupe na posao ili istupe iz posla i na dan 29. ili 30. juna 1922., sve to prema odredbi stava trećeg §-a 2. provedbene naredbe.

Izvršenje prijava i odjava.

Prema stavu drugom §-a 2. provedbene naredbe ima poslodavac svaku prijavu za člana (ponovnu prijavu, redovnu pojedinačnu prijavu i odjavu, prijavu i odjavu isplatnom listom te prijavu za promene kod člana) izvršiti na formularima, koji su ovom okružnicom naredjeni i to kod onog privremenog mesnog organa (sreske, okrajne, kotarske bolesničke blagajne, okružne blagajne, okružnog ureda za osiguranje radnika), koji je nadležan po sedištu posla, odnosno kod njegove ekspoziture (povereništva, ispostave). Oni poslodavci, čiji su zaposleni radnici bili osigurani kod koje poduzetničke, zadružne ili društvene blagajne ili bratimske kase, imaju ovu prijavu izvršiti kod dotičnih blagajna.

Organ, koji primi prijavu, preispituje je ponajprije, zatim provodi podatke u očevidnosti, koje se vode, te sve prijave ili pohranjuje kod sebe ili ih otprema svom nadležnom okružnom uredu. Ovo će učiniti za slučaj, ako je i pre 1. jula 1922. prema dotadašnjim važećim propisima i praksi svojoj nadležnoj blagajni ili uredu prijave i odjave otpremao.

Ispitivanje prijava i odjava.

Prama odredbi §-a 13. Z. O. R. dužan je okružni ured za osiguranje radnika poslodavcu potvrditi učinjene prijave i odjave. Isto je dužan u prenesenom delokrugu učiniti onaj organ (ekspozitura ureda, povereništvo ureda i t. d.), koji je ovlašten primati prijave i odjave. Ali prije izdanja potvrde poslodavcu o učinjenoj prijavi i odjavi ispitaće dotični organ, da li je prijava ili odjava propisno izvršena.

U tom cilju ustanoviće, dali je prijava i odjava izvršena na propisanom formularu te dali je formular ispravno ispunjen. Na svakom formularu sadržano je uputstvo, kakō se ima ispunjavati, te su svi nameštenici privremenih mesnih organa pod disciplinarnom i imovinskom odgovornošću obavezni ova uputstva tačno proučiti, a nameštenici, koji primaju prijave i odjave preispitati, dali je prijava ili odjava izvršena prama ovim uputstvima.

Osobito je važno, da bude ispravno unesena plata (u gotovom novcu, u naturi, i t. d.) nameštenika te njegov položaj u poslu (svojstvo nameštenja). Oznaka na pr. „tvornički radnik“ nije dostatna, već treba da bude izbliže označena i to: „ložač peći“ ili „dvoritelj dizala“ ili „ljevač železa“ ili „cirkularist“ i t. d.

Kad se nameštenik mesnog organa uverio, da su sve rubrike formulara ispravno i tačno ispunjene, preuzeće podnesenu prijavu ili odjavu, providjeti je propisanim oznakama (žigom, potpisom, datumom, i t. d.) i na kuponu podnesenog formulara potvrditi poslodavcu učinjenu prijavu ili odjavu.

Pronadje li uredski nameštenik, da prijava ili odjava nije ispravno ispostavljena, pozvaće donosioca poslodavca, da je ili odmah ispravi ili da to kod kuće učini i ponovno ispravljenu prijavu ili odjavu podnese. Tek nakon toga može se prijava ili odjava preuzeti i potvrditi poslodavcu, da je učinjena.

Pošalje li poslodavac neispravno ispostavljenu prijavu poštom, vratiće je mesni organ na ispravak s kratkim pismenim uputstvom, što na njoj ne dostaje i što treba ispraviti ili nadopuniti, ali će učinjenu prijavu ipak odmah kod prijema provesti u svoje evidencije.

Kontrola prijavne dužnosti.

Krati li se poslodavac potrebne ispravke provesti odnosno ne izvršuje li poslodavac dužnosti, koje su mu propisane zakonom o osiguranju radnika, može privremeni mesni organ po svom namešteniku po odredbi §-a 16. Z. O. R. izvršiti pregled posla i preduzeća. Upute, kada i kako se taj pregled može izvršiti, uslediće naknadno odavde.

Svi privremeni mesni organi napose se opominju, da bez potrebe ne uznemiruju poslodavce i da u saobraćaju sa strankama (i poslodavcima i osiguranim članovima) postupaju uljudno i učtivo.

Prama odredbi § a 17. Z. O. R. dužne su sve vlasti, koje daju dozvole na obavljanje radnja (zanata, fabrika, i t. d.), dozvole za zidanje (gradjevinske dozvole), i t. d., izdane dozvole (obrtnice, gradjevne dozvole, i t. d.) u prepisu podnositi okružnom uredu za osiguranje radnika te mu dozvoliti uvid u odnosna akta.

Privremeni mesni organi imaće iz svojih evidencija ustanoviti, dali su odnosni poslodavci, kojima su takve dozvole izdane, udovoljili svojoj prijavnoj dužnosti po Z. O. R. Ustanove li privremeni mesni organi, da nije izvršena prijavna dužnost, pozvaće poslodavce bilo pismeno, bilo pregledom poslova i preduzeća po § u 16. Z. O. R., da svoju dužnost izvrše.

Ravnanja radi se svi mesni organi upozoruju, da ustanove §§ a 18., 19. i 20. Z. O. R. tačno odredjuju, tko se smatra poslodavcem u pogledu dužnosti, koje propisuje zakon o osiguranju radnika.

U § u 14. Z. O. R. je napose odredjeno, da je za prijavu i odjavu radnika, koji rade za više poslodavaca, odgovoran svaki pojedini poslodavac, za čiji račun oni rade. Ustanovi li dakle koji privremeni mesni organ, da radnik (nameštenik), koji kod više poslodavaca radi, nije propisno prijavljen, pozvaće ma koga od njegovih poslodavaca, da udovolji prijavnoj dužnosti.

Kaznene odredbe.

Poslodavca, koji u odredjenom zakonskom roku od 8 dana ne podnese prijavu ili podnese lažnu prijavu, stizavaju teške posledice.

Takav poslodavac dužan je prema odredbi §-a 11. Z. O. R. na platežni nalog, koji mu izdaje okružni ured — upute za taj platežni nalog će odavde naknadno uslediti — platiti okružnom uredu bez prava na obustavu od nameštenika sve, što je odredjeno u tačkama 1 do 4 citiranoga paragrafa.

Propusti li poslodavac učiniti odjavu u odredjenom zakonskom roku od 8 dana, dužan je prinose u celosti namiriti sve dotle, dok odjava ne bude faktično podnesena.

Osim ovih dužnosti plateža stizavaju poslodavca sve posledice, koje su ustanovljene u propisima tačke prve §-a 194., tačke prve §-a 195. i tačke treće §-a 197. Z. O. R., u koliko privremeni mesni organ protiv poslodavca podnese prijavu radi propusta nadležnoj policijskoj vlasti.

Ravnanja radi upućuju se privremeni mesni organi, da u krajevima, gde se radničko osiguranje tek sada uvodi ili gde poslodavci nisu dostatno upućeni u svoje dužnosti, zasad ne podnose prečesto prijave na policijske vlasti, već da nastoje interesente shodno uputiti u njihove dužnosti i njihova prava.

U tu svrhu sastaviće privremeni mesni organi prema oglasu, koji se ovoj okružnici kao formular prilaže, za svoje područje shodan oglas, koji će sadržavati potrebne upute za interesente. Taj oglas objaviće mesni organi na celom svom području, pripolaće ga svim većim preduzećima i svim oblastima svog područja te ga u varošima (gradovima) afiširati i u svojim prostorijama te u prostorijama svojih ekspozitura izvesti.

I ovaj oglas treba u pet primeraka priposlati središnjem uredu.

Redovna prijava i odjava.

Preuzete prijave i odjave (redovne prijave i odjave za člana, te prijave i odjave isplattim listama) provodiće mesni organi u svoje evidencije na način, kako su to i do sada činili, dok ne uslede odavde druge upute.

Za provedbu ponovne prijave sa stanjem od 1. jula 1922. daju se niže posebne upute.

Prije provedbe obaviće privremeni mesni organi klasifikaciju, to jest uvrštenje u nadnične razrede. Uvrštenje u nadnične razrede vrši se prema veličini zarade radnika (nameštenika) i to prema odredbi § a 21. Z. O. R. odnosno prema tablicama, koje se prilažu ovoj okružnici.

Kod utvrđivanja veličine zarade uzeće se u račun sve prinadležnosti nameštenikove, dakle i prinadležnosti u naravi (naravi), kako to odredjuje § 22. Z. O. R. Prema ovlasti po odredbi stava petog §-a 19. provedbene naredbe odredilo je predsedništvo središnjog ureda, da svaki privremeni mesni organ do daljne odredbe ustanovljuje ekvivalent za prinadležnosti u naravi prema propisima, koji su i do sada važili za njegovo područje.

Medjutim se pozivaju svi privremeni mesni organi, da odmah pripošalju središnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu na uvid tablice ekvivalenta za prinadležnosti (beriva) u naravi, koje sada na njihovom području važe te da istodobno podnesu ovamo svoje predloge, dali i kako bi se važeći ekvivalent imao izmeniti. Stavljajući svoje predloge imaće mesni organi uzeti u obzir prilike svog područja te svoje predloge valjano i temeljito obrazložiti.

Na temelju tih predloga utvrdiće ravnateljstvo središnjeg ureda za osiguranje radnika tablicu ekvivalenta za prinadležnosti u naravi te je svojedobno pripočiti svim svojim mesnim organima.

Prijava o promenama kod člana.

I prijavu o promeni kod člana ispitaće organ, koji ju je preuzeo, te će se tek nakon ustanovljenja, da je podnesena prijava ispravno učinjena, usledila promena zabeležiti u evidencije.

N
imati o
i život
se član
prinos
dencija
U

jer pov
odnosn
se u v
prijavu
kako o
mesni
u kata
beležiti

Ponov

K
se, kad
cija u
tovnik,
K

stojeći
nisu za
moguć

N
nike), l
slodave

N
odnosn
koji se
davac
okružn
koji su
sloda v

S
dane u
guranj
javu n

IV. P

U
snosti
snosti p
da se z
posla.

T
te prija
svoje n

N
svom p
s a str
roku o
obavez
kada je

Napose treba tačno preispitati promenu plate, jer će se na njenom temelju imati obaviti nova klasifikacija u nadnične razrede. Prama opštim našim privrednim i životnim prilikama prijavljivaće se redovno samo povišenje plate, usled čega će se član morati preuvesti u viši nadnični razred, te će to preuvrštenje radi propisa prinosa i radi isplate novčanih potpora mesni organ odmah provesti u svojim evidencijama.

U koliko će usprkos povišenja plate ostati član u istom nadničnom razredu, jer povišenje nije tako veliko, da član usled toga dolazi u viši nadnični razred, odnosno u koliko se član već nalazi u najvišem nadničnom razredu (XVII.), pa ga se u viši nadnični razred ne može preuvesti, staviće mesni organ na podnesenu prijavu o promeni zabeležbu „već prijavljen“ te prijavu pohraniti (odložiti) na način, kako odlaže i ostale provedene prijave. Prijavu s ovakovom zabeležbom ne će mesni organ provoditi niti u kontovnik (očevidnik poslodavčevih nameštenika), niti u kataster (osobni list člana), a niti u statističke svoje evidencije, jer nema što zabeležiti, kad su faktično sve za osiguranje važne okolnosti ostale nepromenjene.

Ponovna prijava.

Kod provedbe ponovnih prijava sa stanjem od 30. juna 1922. izvršice se, kad se ustanovi, da je ponovna prijava ispravno izvršena, ponajprije klasifikacija u nadnične razrede. Nakon toga provešće mesni organi ponovnu prijavu u kontovnik, u kataster i u statističke evidencije.

Kod provedbe u kontovnike imaće mesni organi naročito ispitati, da li su postojeći kontovnici u potpunom redu (da li nisu poderani odnosno pokidani, da li nisu zamazani i nepregledni i t. d.), te će imati sve nedostatke i neurednosti po mogućnosti odmah ili tekom meseca jula i augusta 1922. ukloniti.

Ne prijavi li poslodavac ponovnom prijavom sve svoje radnike (nameštenike), koji se u uredskim očevidnostima kao još uposleni nalaze, pozvaće ured poslodavca, da te nedostatke izjasni.

Ne podnese li poslodavac najdalje do 31. jula 1922. ponovnu prijavu odnosno ne prijavi li tom ponovnom prijavom sve svoje radnike (nameštenike), koji se prama uredskim očevidnostima nalaze kod njega još uposleni, ili ako poslodavac ne udovolji pozivu, koji na nj upravi ured u smislu predjašnjeg stava ove okružnice, preuvestiće mesni organ ureda radi sve njegove radnike (nameštenike), koji su neodjavljeni, a sada uvršteni u XIII. nadničnom razredu, te koje poslodavac nije prijavio ponovnom prijavom, u XVII. nadnični razred.

Svi privremeni mesni organi upućuju se naročito, da se u ovom odelku dane upute odnose na sve privremene mesne organe središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu bez izuzetka, no upute obzirom na ponovnu prijavu ne odnose se na privremene mesne organe u Srbiji i Crnoj Gori.

IV. PRIJAVA POSLOVA, UVRŠTENJE POSLOVA I PROMENE U POSLU.

U cilju da se provede jednolično uvrštenje poslova u razrede i postotke opasnosti te da se prinosi osiguranja za nesrećni slučaj plaćaju ispravno prama opasnosti posla, kao i da se svi poslovi pritegnu na plaćanje tih prinosa, potrebno je, da se za svaki posao (poslovnu granu) imaju svi podatci, koji su važni za uvrštenje posla.

Ti podatci dobiće se za poslove, koji su obavezni na prijavu posla, na osnovu te prijave, a za ostale poslove na osnovu prijave, kojom vlasnik posla prijavljuje svoje nameštenike na osiguranje za slučaj bolesti.

Na prijavu posla obavezni su temeljem §-a 9. Z. O. R. oni poslodavci, koji u svom poslu zaposluju obično više od pet na osiguranje obaveznih lica ili rade sa strojevima teranim motornom snagom. Ova se prijava ima izvršiti u roku od 14 dana, od kada je posao na novo započet ili od kada je posao postao obavezan na prijavu, to jest od dana, kada je u poslu postavljen motorni stroj ili kada je broj radnika porasao trajno (najmanje kroz mesec dana) preko pet. U

potonjem slučaju počinje 14-dnevni rok za prijavu posla teći mesec dana nakon toga što je šesti radnik stupio na posao.

Pošto je 1. jula 1922. obaveza osiguranja za nesrećni slučaj na području Srbije i Crne Gore, te Bosne i Hercegovine tek započela, potrebno je, da se u tim pokrajinama prijave svih poslovi, koji su obavezni na prijavu. U Srbiji je ova prijava većinom već provedena, a sada treba da se sprovede takodje u Bosni i Hercegovini. Budući da je rok za ovu prijavu, koji je određen provedbenom naredbom, već prošao, treba da se ova prijava što pre izvrši. U tom cilju pozvaće mesni organi poslodavce svog područja, da najdalje za 14 dana podnesu prijavu za posao te će im dati za to potrebne formulare prijava za posao.

Isto važi i za ostale pokrajine i to za one poslodavce, koji do sada nisu bili obavezni na prijavu posla ili koji do sada nisu još podneli prijavu ma kojih razloga radi.

Prijava i odjava posla ima se izvršiti kod onih privremenih mesnih organa središnjeg ureda, kod kojih se provodi osiguranje nameštenika.

Kod provedbe ponovne prijave nameštenika, određene u trećem odelku ove okružnice, imaće mesni organi kontrolirati, da li su poslovi, koji su prema odredbi §-a 9. Z. O. R. obavezni na prijavu posla, podneli propisanu prijavu za posao. U tom cilju potrebno je, da se na očevidnicima poslodavčevih nameštenika (kontovnicima) stave sledeće zabeležbe: prijava za posao stigla dne..... godine..... otposlana središnjem uredu dne..... godine..... Posao uvršten: u stavku....., razred....., postotak opasnosti.....

Oni poslodavci, koji nisu udovoljili prijavnoj dužnosti za prijavu posla, ili su prijavu za posao nepotpuno ispunili, pozvaće se kratkim putem da to naknadno učine ili da podnetu prijavu za posao isprave ili nadopune, te im se tom prigodom imaju dati uputstva, kako da to učine. Tek u izuzetnim slučajevima — i to kada se od poslodavca ni na koji način ne može pribaviti prijava za posao — imaće se prijava za posao ispuniti ureda radi i to samo za slučaj, kada su potrebni podatci o poslu poznati. Isto važi i sa nadopunom prijava za posao.

Prijave za posao kao i prijave o promenama u poslu, imaju se izvršiti tiskanicama prema priloženom formularu. Svaki mesni organ imaće sam nabaviti potrebne formulare, te će ih prodavati poslodavcima uz nabavnu cenu.

Sakupljene prijave za posao i za promene u poslu imaju se preispitati i po potrebi nadopuniti. Pri tom se ima paziti, da prijave budu ispunjene čitljivo i tačno i da budu potpisane po poslodavcu. Naročito se ima paziti na stupce 6. i 7. U stupcu 6. ima se navesti tačno oznaka i vrsta te naziv posla. Nije dostatno, da se na pr. za trgovine označi samo „trgovina“, već treba izrično navesti, kakvu robu ta trgovina prodaje. Tako na pr. „trgovina živčnih namirnica“, ili „trgovina odela“ i t. d. Ako se pak ta roba u tom preduzeću i proizvodi, treba u tom stupcu označiti i tu okolnost, na pr. „proizvodnja brašna, testenina i t. d. zajedno s prodajom“, ili „proizvodnja odela, obuće i t. d. zajedno s prodajom“. Kod skladišta (slagališta) treba označiti robu, koja se drži na skladištu. Naziv posla u stupcu 6. treba označiti prema nazivu poslova po tablici opasnosti.

Stupac 7. ima sadržavati broj svih nameštenika, radnika; šegrta, kalfa (pomagača) i činovnika, to jest svih lica, koja su nameštena u tom poslu.

Sakupljene i preispitane prijave za posao imaju mesni organi na području Banata, Bačke i Baranje, Hrvatske i Slavonije, Srbije i Crne Gore poslati za one poslove, koji su postali obavezni na prijavu posla počevši od 1. jula 1922., u roku od 8 dana nakon prijema istih, a za one poslove koji su bili obavezni na podnos prijava za posao i pre 1. jula 1922., odmah po prijemu uz popis prema priloženom formularu središnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu u svrhu uvrštenja; mesni organi Dalmacije, Slovenačke, Bosne i Hercegovine podneće te prijave ispostavi središnjem uredu za osiguranje radnika (začasnoj delavskoj zavarovalnici zoper nezgode) u Ljubljani, a ovi uredi provešće uvrštenje poslova za označeno područje na taj način, da će prijave za posao preispitati i po odredbama naredbe Ministra

Socijalne Politike od 21. juna 1922., br. 3159 „o ustanovljenju tablice opasnosti“ uvrstiti, te o uvrštenju nadležne mesne organe odmah izvestiti.

Poslovi, u kojima je redovno zaposleno pet ili manje od pet nameštenika, nisu u smislu ustanove §-a 9. Z. O. R. obavezni na posebnu prijavu posla.

Da se uzmogne ustanoviti vrsta posla, to jest „Naziv i stavka posla“, potrebno je da podnesena prijava za člana sadrži tačne oznake, u kom svojstvu (položaju) je dotični radnik zaposlen. Tu okolnost ustanoviće mesni organi preispitivanjem prijava za člana, kad ih poslodavci podnose, na način, kako je razložen u odelku III. ove okružnice.

Uvrštenje ovih poslova obaviće oni mesni organi središnjeg ureda, kod kojih su nameštenici tih poslova prijavljeni na osiguranje, i to prema odredbama pre citirane naredbe Ministra Socijalne Politike o ustanovljenju tablice opasnosti, a na temelju očevidnika poslodavčevih nameštenika (kontovnika).

Na temelju toga očevidnika i u njem sadržanih oznaka poslova ima se po tablici opasnosti (drugi deo) ustanoviti stavka posla, naziv posla i odgovarajući razred opasnosti, a po prvom delu tablice sredni razred postotka opasnosti.

Tako provedeno uvrštenje tih poslova ima se zabeležiti na očevidniku poslodavčevih nameštenika (kontovniku), te se o uvrštenju ima obavestiti poslodavac posebnom odlukom (prama formularu, koji se prilaže ovoj okružnici) uz potvrdu dostave (dostavnice, povratni receptis).

Ovo uvrštenje je privremeno, a vrši se ureda radi po upravi mesnog organa, kod koga su nameštenici odnosnog posla osigurani.

Provedena uvrštenja imadu mesni organi uneti u „Popis uvrštenih poslova sa manje od 6 nameštenika“ (formular prilježi), a taj popis priposlaće s područja Hrvatske i Slavonije, Banata, Bačke i Baranje, Srbije i Crne Gore središnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu, a s područja Bosne i Hercegovine, Slovenačke i Dalmacije ispostavi središnjeg ureda za osiguranje radnika (začasnoj delavskoj zavarovalnici zoper nezgode) u Ljubljani u cilju definitivnog uvrštenja posla.

Na svim očevidnicima poslodavčevih nameštenika imadu se sva uvrštenja poslova u razrede opasnosti najtočnije zabeležiti (naziv i stavka posla, razred i postotak opasnosti) u cilju, da se prama ustanovi § a 29. Z. O. R. prama tim oznakama uzmognu propisivati prinosi za osiguranje u nesrećnim slučajevima.

Na područjima, gde je postojala obaveza osiguranja u nesrećnim slučajevima po dosadašnjim zakonima pre 1. jula 1922., nastaviće se postupak po do tada važećim propisima za sve one poslove, koji su poslovali do 1. jula 1922., a nisu bili prijavljeni ili nisu platili prinosa za osiguranje za nesrećni slučaj. Ovaj se postupak ima dovršiti što većim pospešenjem.

Naredba Ministra Socijalne Politike od 21. juna 1922., broj 3159. „o ustanovljenju tablice opasnosti“ nalazi se u štampi, te će biti dostavljena svim mesnim organima, čim bude doštampana.

V. UPUTE GLEDE PROVEDBE OSIGURANJA U NESREĆNIM SLUČAJEVIMA.

Osiguranje u nesrećnim slučajevima posve je nova vrsta socijalnog osiguranja samo u Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, pa se ovo privremeno i kratko uputstvo za sprovedjenje postupaka u nesrećnim slučajevima odnosi u glavnom samo na mesne organe spomenutih pokrajina. U ostalim pokrajinama, u kojima se ovo osiguranje i do sada sprovodilo, ne će za sada ni trebati približega uputstva, pa se mesni organi, koji su i do sada radili u ovoj vrsti osiguranja, upućuju, da svoju dosadanju praksu primene propisima novoga zakona o osiguranju radnika.

Kasnije, kad bude ravnateljstvo središnjeg ureda donelo svoj statut, pružiće se mesnim organima u svrhu jednoličnog i ispravnog postupka tačno i iscrpivo uputstvo.

U prvom redu valja da mesni organi općenito znadu pojam nesrećnog slučaja i cilj osiguranja u nesrećnim slučajevima.

Zakon o osiguranju radnika u §-u 84. ustanovljuje, za koje nesrećne slučajeve važi, koji su nesrećni slučajevi predmetom odštete.

Zakon ne ustanovljuje pojam nesrećnog slučaja, jer se ne može iskonstruisati takav pojam nesrećnog slučaja, koji bi isključivao svaku sumnju.

Stoga valja načelo, da se svaka telesna povreda ili smrt osiguranog lica ima supsumirati pod pojam poslovnog nesrećnog slučaja, kada je ta telesna povreda ili smrt zadesila osigurano lice na radu ili na takvom poslu, koji obavlja po nalogu poslodavca ili njegovog zamenika ili u interesu posla.

Nije potrebno, da posao sam bude jedini prouzročitelj nezgode, već je dovoljno, da nesrećni slučaj stoji u uzročnoj vezi (kauzalni neksus) s poslom i njegovim pogibeljima.

Zakon dakle u citiranoj ustanovi mimoilazeći definiciju pojma nesrećnog slučaja, ističe jasno i nedvornno, da predleži nesrećni slučaj onda, kada povreda ili smrt stoji u uzročnoj vezi sa zaposlenjem i njegovim pogibeljima, te ne pravi razlike, dali je nesrećni slučaj nastao delovanjem mehaničke sile, nenadanim napadanjem na život i zdravlje radnika, kroničkim otrovanjem ili kojim drugim načinom.

Prama tomu postoji nesrećni slučaj u smislu §-a 84. Z. O. R. ne samo onda, kada je telesna povreda ili smrt nastala usled nenadanog uticaja mehaničke sile u uzročnom savezu sa zaposlenjem u poslu, već i onda, kad je ta povreda ili smrt posledica obolenja od kolere, kuge, žute groznice i beriberi kod mornara, ili otrovanja olovom, živom i fosforom, te stoji u uzročnoj vezi sa zaposlenjem.

Zakonodavac dakle smatra i tako zvana obrtna otrovanja nesrećnim slučajem, no privremeno ih je ograničio samo na otrovanje olovom, živom i fosforom.

Prema tome predleži nesrećni slučaj i onda, kada nastane povreda ili smrt duljim, ponovnim štetnim uticajem spomenutih otrova, s kojima u svom zaposlenju radi povredjeni radnik.

Cilj osiguranja u nesrećnim slučajevima je naknada štete, koju pretrpi povredjeni usled nesrećnog slučaja na svojoj radnoj sposobnosti. Drugim rečima: gubitak radne sposobnosti u nesrećnom slučaju ima se prosudjivati obzirom na onu vrst zaposlenja i zvanja, u kojoj se desio nesrećni slučaj. Prama tomu može netko pretrpivši nesrećnim slučajem znatni gubitak radne sposobnosti biti u drugoj vrsti zaposlenja potpuno privredno sposoban. Na primer: ložać parnog kotla izgubi prigodom eksplozije kotla desnu ruku. On će biti kao kuritelj parnog kotla recimo za 60% radno nesposoban, i za ovo umanjeno radne sposobnosti treba mu priznati pravo na rentu; nu on će u napred biti moguće potpuno privredno sposoban na pr. kao noćni čuvar. Od odlučne je važnosti dakle za naknadu štete za nesrećni slučaj gubitak radne sposobnosti za onakvu vrstu zaposlenja, u kakvoj se nesreća zbilja, dok je potpuno irelevantno, dali kod stanovitog gubitka radne sposobnosti postoji bilo kakova druga privredna sposobnost u drugom kom zvanju ili poslu.

Za sprovođenje postupaka u nesrećnim slučajevima i za donošanje odluka o privremenim rentama nadležni su u smislu Z. O. R. do konačnog preustrojstva privremenih mesnih organa središnjeg ureda oni mesni organi, koji imaju vršiti delokrug, koji je ustanovljen u glavi XVII. i XVIII. Z. O. R. To su okružni uredi i blagajne nabrojene u odelku IX. toč. I. do V. ove okružnice.

Blagajne, koje su do sada već sprovodile postupke u nesrećnim slučajevima dovršice te postupke za sve nesrećne slučajeve, koji su se desili do uključivo 30. juna 1922., po do sada važećim zakonima i propisima.

Za polučenje cilja osiguranja u nesrećnim slučajevima potrebno je, da se postupak sprovede ne samo ispravno, već i što brže tako, da povredjeno lice ili obiteljski članovi unesrećenog osiguranika dobiju potpore u naravi i u novcu u času, kada nastane njihovo zakonito pravo na odštetu.

Stoga treba sve nužno preduzeti, da se postupci u nesrećnim slučajevima bez smetnje brzo sprovedu.

Postupak povešće mesni organ na osnovu prispele prijavnice za nesrećni slučaj, no i bez te prijavnice treba postupak povesti ureda radi, ako mesni organ dozna za nesreću ma kojim drugim načinom, n. pr. usled prijave samog povredjenika, lekara, i t. d.

Mesni organi moći će iz prijavnice, prijave lekara ili iz drugih okolnosti prosuditi, da li će nesreća izazvati pravo na rentu ili će unutar četiri nedelje (za vreme prava na potpore na račun bolnopotporne grane) nastupiti ozdravljenje bez ikakvih štetnih posledica za radnu sposobnost. U takovim će slučajevima mesni organi moći odustati od provedbe istrage u smislu § a 100. Z. O. R.

U težim slučajevima, to jest kada će predvidivo i nakon desete nedelje unesrećeni ostati sasvim ili delomično nesposoban za rad, povešće mesni organ istragu u smislu § a 100. Z. O. R. i to ili po svom organu, a ako radi daljine puta i s tim skopčanih nesrazmernih troškova ne bi bilo uputno, obaviće istragu zamolbenim putem po policijskoj, rudarskoj, pomorskoj ili pristanišnoj vlasti, a u nuždi moći će mesni organ ovakovu istragu sprovesti i na taj način, da će koju gore spomenutu vlast zamoliti, da izvesna lica (poslodavca, očevidce nesreće, lekara i t. d.) dade preslušati o podacima nužnim za prosudjenje prava na odštetu ili krivicu trećeg lica.

U slučajevima smrti i sumnje, da je netko treći skrivio nesreću, to jest kada će biti mesta regresu u smislu §-a 96. Z. O. R. te ako će nesreća uzrokovati teže osakaćenje i gubitak kojeg kretala, biće uputno, da mesni organ sam sprovede istragu; u slučaju regressa na licu mesta.

Istragu valja sprovesti tako, da će se iz pribavljenih podataka, koji su propisani u §-u 100. Z. O. R. moći uglaviti zakonitost odštetnoga prava ili visina rente, a sve to u takvom vremenu, da će rentu biti moguće doznačiti onim danom, kojim nastaje pravo na nju.

Prijavnice za nesrećni slučaj, prama priloženom, provedbenom naredbom propisanom formularu, nabaviće mesni organi na teret grane osiguranja za nesrećni slučaj i podavaće ih poslodavcima besplatno.

Za pisnik o istrazi ima mesni organ sačiniti po priloženom formularu, no ne upotrebi li kod sprovođenja istrage ovaj formular, zapisnik o istrazi ipak mora sadržavati bar uglavljenje onih okolnosti, koje su taksativno navedene u §-u 100. Z. O. R. i koje su potrebne za sprovođenje odštetnog postupka.

Granu osiguranja za nesrećni slučaj terete: trošak istrage, sve potpore u naravi (lekovi, bolnički trošak) i u novcu, koje su nastale nakon četvrte nedelje iza nesreće, a pogrebnina u slučaju smrti i prije toga roka. Mesni organ dužan je stoga u svrhu ispravnog kniženja, da u svakom slučaju, kad će lečenje trajati preko četvrte nedelje, ove troškove knjži na teret grane osiguranja u nesrećnim slučajevima. Troškovi lečenja i potpore do izmaka četvrte nedelje iza nesreće terete granu osiguranja za slučaj bolesti.

Pravo na odštetu vezano je u smislu Z. O. R. na sledeće uvete:

1. da se nesreća desila licu obaveznom na osiguranje za nesrećni slučaj. Nije dakle uvetom niti podlogom za pravo na odštetu konkretna prijava unesrećenog lica u izvesnom poslu, već samo okolnost, da je odnosno lice obavezno na osiguranje za nesrećni slučaj,

2. da se nesreća desila u poslu, t. j. da je u smislu zakona poslovna nesreća.

Ako i svi ovi uveti postoje, isključuje pravo na odštetu unesrećenom licu okolnost, ako je ono samo (ne treće lice) namerice prouzročilo nesreću, jer zakon (§ 92. Z. O. R.) isključuje u ovom slučaju pravo povredjenog na odštetu, ali u slučaju smrti njegova porodica zadržava pravo na odštetu.

Poslovna nesreća nastaje:

1. kad na osiguranje obavezno lice izvršuje svoj redoviti posao;

2. kad se nesreća desi za vreme takova rada, koji je u interesu posla. Na pr. netko za vreme odmora popravlja stroj i pri tom se ozledi;

3. ako se desi za vreme rada, koji se izvršuje na odredbu poslodavca. Na pr. poslodavac ili njegov pouzdanik naloži cirkularisti, da za kućanstvo doveze drva i pri tom ga zgњеče kola;

4. ako osigurano lice na putu od svog nastana do mesta rada i natrag pretrpi nesreću, u koliko taj put nije prekinut u sopstvenom interesu osiguranika ili usled razloga, koji nemaju veze s radnim odnosom. Radnik polazi na posao, padne onak-

nuvši se i prelomi nogu, tad je to poslovna nesreća; naprotiv radnik idući s posla svrati se u krčmu, opije se i slomi nogu, tad to nije nesrećni slučaj, koji daje pravo na odštetu;

5. kad se mornari ostali bez sredstava vraćaju kući pa pretrpe nesreću, kao i kad mornari izvršujući svoje zvanje u nezdravim krajevima obole od kuge, kolere, žute groznice, beriberi, te

6. kad radnik radeći u redovitom poslu oboli na otrovanju živom, fosforom ili olovom.

U svakom slučaju, kad će mesni organ biti u sumnji, dali se radi o poslovnoj nesreći, valja uz predložjenje svih spisa zatražiti odluku o tom od središnjeg ureda za osiguranje radnika.

Visina odštete ustanovljuje se, kad su nesumnjivo uglavljeni gore navedeni zakonski preduvjeti za bivstvo poslovne nesreće, a ovisna je o dvema okolnostima:

1. o stupnju umanjenja radne sposobnosti;
2. o visini obezbedjene godišne zarade ozledjenog.

Stupanj umanjenja radne sposobnosti ustanovljuje se na osnovu lekarske svedočbe, koji je ozledjenog njegovao, te bezuvjetno na svedočbi lekara mesnog organa, koji je ozledjenog pregledao.

Potonji lekar imaće na osnovu svog lekarskog umeća u postotcima označiti gubitak radne sposobnosti.

Posledice nesreće valja da lekar što tačnije opiše, a kad posledice nesreće budu trajne, to jest kad svrši samo lečenje, valja najpomnije opisati posledice nesreće i gubitak radne sposobnosti.

Za vreme lečenja valja da lekar tačno kaledarskim danom označi trajanje stanovitog gubitka radne sposobnosti već prama tomu, kako će se menjati; početak trajnih posledica nesreće valja takodje označiti tačno kaledarskim danom. Na pr. od početka 10. nedelje to jest recimo od 1. VII. 1922. do 30. IX. 1922. 100%, od 1. X. 1922. do 28. II. 1923. 75%, od 1. III. dalje trajno 45%.

Obezbedjena godišna zarada u smislu §-a 93. Z. O. R. ustanoviće se tako, da se uzme tristostruka prosečna obezbedjena nadnica (§ 21. Z. O. R.) kroz godinu dana računajući od dana nesreće unatrag. Ako ozledjeni nije kroz 30 nedelja bio osiguran, tada se prosečni iznos obezbedjene nadnice računa na osnovu 30 nedelja tako, da se za vreme, koje nedostaje do trideset nedelja, uzima u račun obezbedjena nadnica onih nameštenika, koji su u istom ili u susednom poslu iste vrste i u isto vreme obavljali sličan posao.

Najviši mogući temelj izračunanja odštete jest tristostruka najviša obezbedjena nadnica, to jest 12.000 dinara.

Podatke o uračunivoj obezbedjenoj zaradi ozledjenog pribaviće mesni organ od poslodavca pod pretnjom postupka u smislu §-a 197., tač. 3. Z. O. R., ili će ih sam izvideti iz prijavnice, kojom je povredjeni prijavljen na osiguranje za slučaj bolesti ili iz isplatne liste, koju je poslodavac dužan voditi i čuvati (§ 16. Z. O. R. i § 4. provedbene naredbe).

Izračunavanje visine rente obaviće mesni organi tako, da će izračunanu prosečnu godišnu obezbedjenu zaradu povredjenog pomnožiti s postotkom umanjenja radne sposobnosti. Na primer:

Prosečna obezbedjena zarada jest 6000 dinara, umanjenje radne sposobnosti 45%, ili $6000 \times 45 = 2700$ dinara godišnje ili 225 dinara mesečno.

Ako umanjenje radne sposobnosti ne premašuje 10%, tada povredjenom ne pripada pravo na rentu.

Početak, kada počinje teći renta povredjenom, biće u većini slučajeva 71. dan nakon nesreće, to jest početkom 11. nedjelje. Tim danom obustaviće mesni organ hranarinu, a u tečaj staviti privremenu rentu sa mesečnim unapred plativim obrocima. Tim danom prestaće teći i potpore obiteljskim članovima, ako se povredjeni još nalazi u bolničkoj nezi, na koju ima u smislu §-a 94. Z. O. R. pravo do potpunog ozdravljenja.

Ako li pak ozdravljenje nastupi pre početka 11. nedelje, teći će privre-

mena renta u z obustavu potpora označenih u tač. 1. i 2. §-a 45. Z. O. R. od dana, kada lekar mesnog organa ustanovi, da je nastupilo ozdravljenje, a posledice nesreće da su privremene ili trajne naravi.

Iznos rente uvek je ovisan o stupnju umanjenja radne sposobnosti. Stoga će mesni organ moći rentu od vremena do vremena, kako će lekar ustanoviti umanjenja radne sposobnosti, sniziti ili povisiti.

Rentu ima mesni organ ne samo izreći, već i doznačiti na teret središnjeg ureda. Ravnateljstva mesnih organa vlasna su ustanovljivati samo privremene rente, dok odluke o stalnim rentama, otpравnimama ozledjenima ili preudatim udovima te rentama obiteljskim članovima usmrćenog osiguranika vlasno je ustanoviti samo ravnateljstvo središnjeg ureda.

Nu ipak u slučaju smrtne nesreće, da ovlašćenici dok ravnateljstvo središnjeg ureda ne donese odluku o odšteti ne ostanu bez ikakvih sredstava, moći će mesni organ dati preostalim obiteljskim članovima akontaciju (predujam) na račun stalne rente. Isto će tako moći dati akontaciju i onim ozledjenicima, za koje su ustanovljene trajne posledice nesreće do vremena, dok ravnateljstvo središnjeg ureda ne donese odluku o stalnoj renti. Sve takve spise treba odmah predložiti središnjem uredu u svrhu dopitanja stalne rente.

Iznos akontacije može biti u okrugloj mesečnoj svoti približno jednak iznosu one rente, koju će imati odmeriti središnji ured.

Dok se statutom središnjeg ureda drugo ne odredi, treba odluka mesnoga organa o privremenoj renti ili akontaciji sadržavati sledeće:

1. Ime i prezime, doba, tačno zvanje i zanimanje unesrećenog lica;
2. dan, mesec i godinu, kad se desio nesrećni slučaj;
3. kratki opis okolnosti, uz koje se desio nesrećni slučaj;
4. iznos odštete uz opis načina izračunanja;
5. postotak umanjenja radne sposobnosti;
6. iznos rente za celu godinu i za 1 mesec;
7. rok, cd kada do kada imade teći renta;
8. odredbu o eventualnoj ponovnoj pregledbi ozledjenoga uz poziv, da se ima podvrći novoj pregledbi pod pretnjom obustave rente (§ 110. Z. O. R.);
9. uputu o pravnom leku.

Odluka o renti ima se dostaviti:

1. ovlašćeniku ili ovlašćenicima uz dostavnicu ili povratni receptis (radi ustanovljenja roka za pravni lek);
2. računovodstvu radi kniženja na teret grane osiguranja za nesrećni slučaj;
3. središnjem uredu uz priklop svih raspravnih spisa.

Raspravni spis treba sadržavati sledeće:

1. prijavnicu o nesrećnom slučaju;
2. zapisnik o istrazi, koji ima sadržavati bar podatke označene u §-u 100. Z. O. R.;
3. eventualnu prijavu ozledjenoga ili lekara ili treće osobe o nesrećnom slučaju;
4. lekarske, bolničke svedočbe, uzglavne bolničke cedule i svedočbe lekara mesnoga organa o umanjenju radne sposobnosti kronološkim redom;
5. podatke o obezbedjenoj zaradi ozledjenog;
6. ostale isprave i dopise kronološki;
7. odredbe i odluke mesnoga organa sa dostavnicama (povratnim receptisima);
8. eventualni priziv sa svim ispravama.

Ako je odštetni zahtev stavljen po udovi i deci, tada ima odštetni spis osim nabrojanog sadržavati još sledeće:

9. zapisnik o sudbeno-lekarskoj razudbi (sekciji) usmrćenog, odnosno svedočbu lekara, da je smrt nastupila kao posledica nesreće;
10. smrtni list, venčani list ili uverenje policijske vlasti, da je nevenčana žena godina dana pre smrti živila s pokojnikom u zajedničkom kućanstvu, te da li mu je rodila dete;
11. svedočbu policijske vlasti, da je pokojnik živio u nerazvedenom braku ili u zajedničkom kućanstvu sa udovom;

12. krsne (rodne) listove dece.

Ako odštetni zahtev stavljaju ostali obiteljski članovi umrloga još i sledeće:

13. izvadak iz matice, kojim se dokazuje rodbinska veza;

14. uverenje policijske vlasti, da se pokojni za uzdržavanje tražitelja renta pretežno brinuo i da je tražitelj rente upućen na tu potporu.

Sve isprave gore spomenute dužne su odnosne vlasti izdati na zahtev mesnoga organa uz naznaku cilja traženja besplatno i prosto od takse (biljega) (§ 189. Z. O. R.)

Do ustrojstva sudova radničkog osiguranja valja u slučaju priziva protiv odluke mesnoga organa spis o odštetnom postupku voditi u očevidnosti, da se posle uzmogne predložiti sudu.

U smislu §-a 204. Z. O. R. imaće središni ured radnicima preduzeća u Srbiji, koja su potpadala pod zakon o radnjama, a isto tako bez obzira na spomenuti zakon radnicima preduzeća iste vrste u Macedoniji, Crnoj gori, Bosni i Hercegovini, koje je zadesila poslovna nesreća posle 1. jula 1911. davati potpore pod uvjetom, da je posledica te nesreće smrt ili umanjeње radne sposobnosti za preko 30 $\frac{1}{2}$ %¹, te da je ovlašćenik stavio svoj odštetni zahtjev do 31. decembra 1922.

U svakom slučaju, kad ovakav ovlašćenik prijavi svoje pravo kod mesnoga organa na području Srbije, Bosne i Hercegovine, ima ovaj po mogućnosti u smislu ovog uputstva prikupiti sve podatke, da središni ured uzmogne izdati svoju odluku.

Naročito biće teško prikupiti podatke o godišnjoj zaradi unesrećenog za vreme, kad se desila nesreća. To će mesni organ ustanoviti preslušanjem poslodavca, na osnovu eventualnih kolektivnih ugovora, upitom kod vlasti, i t. d. Isto tako biće važno ustanoviti, da li se radi o unesrećenju u poslu, te da li je umanjeње radne sposobnosti u uzročnoj vezi s nesrećom. Da se izbegne zloporabama, treba što pomnije utvrditi ove okolnosti, kao i što tačnije izvršiti lekarski pregled i što pomnije opisati posledice nesrećnog slučaja. Akt treba u svakom slučaju što tačnije sastaviti i poslati središnjem uredu.

Nastane li u odštetnim postupcima bilo kakva sumnja, imaće se mesni organ uz predloženje odnosnih akta obratiti za uputstvo središnjem uredu,

VI. PROPISIVANJE I UBIRANJE PRINOSA ZA OSIGURANJE U BOLESTI I NESREĆNIM SLUČAJEVIMA.

Počevši od 1. jula 1922. imaju sve blagajne i zavodi za osiguranje radnika u bolesti i nesreći, koji u smislu §-a 202. Z. O. R. ulaze kao privremeni mesni organi u sastav središnjeg ureda za osiguranje radnika, propisivati i ubirati prinose osiguranja za slučaj bolesti prama tablicama prinosa i potpora, koje se ovoj okružnici prilažu.

Za okružni ured za osiguranje radnika u Beogradu, te privremene mesne organe središnjeg ureda za osiguranje radnika u Dalmaciji važi tablica povišenih prinosa, to jest 36% jednodnevne obezbedjene nadnice, a za sve ostale privremene mesne organe snižena tablica prinosa, to jest 30% jednodnevne obezbedjene nadnice kao nedeljni prinos i to do vremena, dok se ne donese statut središnjeg ureda za osiguranje radnika.

Dok ravnateljstvo središnjeg ureda za osiguranje radnika ne propiše novi formular tiskanica, mogu blagajne prinose osiguranja za slučaj bolesti propisivati na tiskanicama, koje su do sada važile.

Prinosi osiguranja za slučaj bolesti imaju se propisivati mesečno unatrag.

Prinosi za osiguranje u nesrećnim slučajevima propisivaće se i ubirati prama odredbama statuta središnjeg ureda za osiguranje radnika, a na temelju tablice opasnosti, koja je u smislu §-a 30. Z. O. R. izdana po Ministru Socijalne Politike naredbom od 21. VI. 1922., broj 3159, te prinosne tarife, koja je

propisana u §-u 10. naredbe Ministra Socijalne Politike od 3. juna 1922., broj 1077 o provedbi zakona za osiguranje radnika.

Prinos osiguranja za nesrećni slučaj propisivaće se zajedno s prinosom za osiguranje za slučaj bolesti. U smislu odredaba provedbene naredbe izračunaće se taj prinos tako, što će se propisanom prinosu za slučaj bolesti dodati na području Srbije i Dalmacije još $\frac{1}{3}$ tog prinosa, a na ostalom području države još 60% tog prinosa i ova suma (zbroy) pomnožiti sa stotim delom broja, koji odgovara broju opasnosti, u koji je posao uvršten.

Potanje upute o propisivanju prinosa za nesrećni slučaj uslediće naknadno. Dok te upute ne stignu, propisivaće se samo prinos za osiguranje u bolesti.

Okružne blagajne za osiguranje radnika u Hrvatskoj i Slavoniji, te u Vojvodini, imaće paušalne pristojbe za osiguranje proti nezgodama, koje su do sada u smislu §-a 37. zak. čl. XIX. 1907. propisivale i ubirale, što pre za razdoblje do uključivo 30. juna 1922. propisati i ubrati, te podjedno propisivanje istih sa danom 1. jula 1922. obustaviti.

Zemaljska blagajna za potporu bolesnih radnika i za osiguranje proti nezgodama u Zagrebu, Zemaljska blagajna za potpomaganje radnika u bolesti i za osiguranje u nezgodama za Banat, Bačku i Baranju u Somboru, Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode u Ljubljani i Željezničarska zavarovalnica zoper nezgode u Ljubljani imaće prinose osiguranja za slučaj nesreće, koji otpadaju na razdoblje do uključivo 30. juna 1922., prama dosadašnjim propisima što pre propisati i ubrati, da se imovinsko stanje istih ustanoviti uzmogne.

VII. POTPORE ZA SLUČAJ BOLESTI.

Privremeni mesni organi središnjeg ureda za osiguranje radnika mogu svojim na osiguranje obaveznim članovima počevši od 1. jula 1922. pružati s a m o m i n i m a l n e u glavi IX. zakona o osiguranju radnika zajamčene potpore u naravi, te novčane potpore zajamčene §-om 45. Z. O. R., koje su otisnute na tablici prinosa i potpora priloženoj ovoj okružnici.

U koliko su pojedine bolesničke blagajne do sada davale v e ć e potpore, moći će takve posle 1. jula 1922. davati s a m o u z p r e t h o d n o o d o b r e n j e r a v n a t e l j s t v a s r e d i š n o g u r e d a za osiguranje radnika u Zagrebu.

Potpore, koje se pružaju iz posebnih zaklada, mogu se i dalje pružati po dosadašnjim propisima, dok se te zaklade ne iscrpe ili se što drugo ne odredi.

Za obolenja i porodjaje, koji su usledili do 30. juna 1922., izdavaće privremeni mesni organi središnjeg ureda počevši od 1. jula 1922. potpore u naravi i novcu svojim članovima po dosadašnjim propisima u nepromenjenom iznosu.

Potpore u naravi i novcu, koje za takva obolenja i porodjaje otpadaju na razdoblje do uključivo 30. juna 1922., terete imovine razrešenih blagajna, a počevši od 1. jula 1922. do ozdravljenja ili iscrpljenja zakonitih potpora terete račun privremenog mesnog organa središnjeg ureda za osiguranje radnika.

VIII. ZAKLJUČAK RAČUNSKOG POSLOVANJA NA DAN 30. JUNA 1922.

U smislu §-a 202. Z. O. R. smatraju se sa danom 1. jula 1922. razrešenim sve blagajne i zavodi za osiguranje radnika u bolesti i nesreći. Stoga imaju sa danom 30. juna 1922. svoje knjige zaključiti, te sastaviti zaključni račun i bilancu prema dosadašnjim propisima.

Glede same likvidacije razrešenih blagajna i sastava bilance izdaće ravnateljstvo središnjeg ureda za osiguranje radnika posebne propise i upute.

Da se provedba likvidacije razrešenih blagajna olakša, te da se imovina istih što tačnije uzmogne ustanoviti, upozoruju so blagajne još na sledeće:

Blagajnički dnevnik ima se sa danom 30. juna 1922. zaključiti, te saldo gotovine sa 1. julom 1922. u istomu u dinarskoj valuti preneti. Isto tako imaju se i sve ostale knjige : kao knjige tekućih računa poslodavaca, tekući računi ostalih dužnika

i verovnika i glavna knjiga sa danom 30. juna 1922. zaključiti, te saldo potraživanja ili dugovine sa 1. julom preneti takodjer u dinarskoj vrednosti.

Svi primitci i izdatci posle 1. jula 1922. — odnoseći se na razrešenu blagajnu — imaju se knjižiti u istim knjigama prama njihovoj naravi u korist ili na teret imovine iste.

Za primitke i izdatke odnoseće se na poslovanje privremenog mesnog organa središnjeg ureda ima se sa 1. julom 1922. osnovati novi blagajnički dnevnik, u kojem će se provoditi primitci i izdatci odnoseći se na novo poslovanje.

Pošto će prihodi novoga poslovanja početi tek u mesecu avgustu 1922. pritićati, a izdatci će nastati već sa 1. julom 1922., to jest beriva nameštenika za mesec juli 1922., te potpore članova i ostali upravni troškovi, stoga će se potrebna novčana sredstva morati pozajmiti iz imovine razrešene blagajne.

Pri tome valja postupati na sledeći način:

U blagajničkom dnevniku razrešene blagajne ima se dotična svota staviti u izdatak pod naslovom „Dani beskamatni zajam privremenom mesnom organu središnjeg ureda za osiguranje radnika“. U blagajničkom dnevniku potomje ima se isti iznos zaprimiti pod naslovom „Priljeni beskamatni zajam od razrešene blagajne“.

Pošto razrešene blagajne svoju raspoloživu gotovinu jamačno imaju uloženu u novčanim zavodima i poštanskim čekovnim uredima, moraće stoga potrebne iznose, koje će privremenom mesnom organu središnjeg ureda pozajmiti, iz tih zavoda najpre podići i u blagajničkom dnevniku razrešene blagajne zaprimiti kao natrag dobiveni uložak, a zatim u izdatak staviti kao dani beskamatni zajam. Isto tako imaće se za novo poslovanje otvoriti novi tekući računi sa 1. jula 1922. kako za pojedinog poslodavca, tako i za pojedinog od ostalih dužnika i verovnika.

Dok ravnateljstvo središnjeg ureda ne propiše nove formulare za jednolično knjigovodstvo, ima se knjiženje obaviti po dosadašnjem sistemu, kojim su se pojedine blagajne služile.

U koliko je moguće, može se knjiženje odnoseće se na poslovanje privremenog mesnog organa središnjeg ureda od 1. jula 1922. obaviti u knjigama razrešenih blagajna, ali samo onda, ako je iz tih knjiga u svako doba moguće nesumnjivo ustanoviti posebno stanje imovine razrešene blagajne, te posebno stanje računa privremenog mesnog organa središnjeg ureda.

Prama tomu ne mogu se u tim knjigama spojiti tekući računi poslodavaca za dužne prinose, tekući računi bolnica, lekara, apotekara i ostalih dužnika i verovnika razrešene blagajne sa istim ili sličnim tekućim računima privremenog mesnog organa središnjeg ureda. Isto tako imaju se i u glavnoj knjizi za poslovanje privremenog mesnog organa središnjeg ureda od 1. jula 1922. otvoriti novi glavni računi za sve vrste primitaka i izdataka, koji iz poslovanja po novom zakonu o osiguranju radnika proizlaze.

U koliko knjiženje prometa novog i starog poslovanja na gore opisani način u knjigama razrešenih blagajna ne bi bilo moguće, imaju se za poslovanje privremenog mesnog organa središnjeg ureda osnovati nove knjige prama dosadašnjim propisima, koje će moći obuhvatiti promet, koji će se razviti u razdoblju od 1. jula do 31. decembra 1922.

Od 1. januara 1923. važiće za knjigovodstvo propisi i formulari jedinstveni za sve mesne organe, koje će međjutim ravnateljstvo središnjeg ureda za osiguranje radnika izdati.

Zemaljska blagajna za potpomaganje bolesnika i za osiguranje radnika u nesreći u Somboru, Privremeni zavod za osiguranje radnika u nesrećnim slučajevima u Ljubljani i Željezničarski zavod za osiguranje radnika u nesrećnim slučajevima u Ljubljani postaju danom 1. jula 1922. privremene ekspoziture središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu.

Ovi će zavodi u smislu §-a 24. zadnjeg stava provedbene naredbe i nakon 1. jula 1922. u ime i do daljnje odredbe ravnateljstva središnjeg ureda za osiguranje

radnika isplaćivati do uključivo 30. juna 1922. ustanovljene stalne rente na račun središnjeg ureda za osiguranje radnika.

Posle 1. jula 1922. nisu ovi zavodi vlasni izricati odluke o rentama, jer to u smislu zakona o osiguranju radnika spada u delokrug ravnateljstva središnjeg ureda za osiguranje radnika.

No zavodi navedeni u §-u 24. provedbene naredbe dužni su, da za sve poslovne nesreće, koje su se desile do uključivo 30. juna 1922., u što kraćem roku priberu sve podatke i dokumente, da na temelju istih samoupravni organi središnjeg ureda za osiguranje radnika mogu izreći odluku o renti.

Troškovi za stalne rente, beriva nameštenika, te ostali stvarni izdatci terete počevši od 1. jula 1922. središnji ured za osiguranje radnika.

Stoga će za taj cilj potrebne iznose morati pozajmiti iz imovine razrešenih zavoda postupajući pri tome sa gledišta knjigovodstvenog tako, kako je u odelku VIII. ove okružnice određeno za privremene mesne organe središnjeg ureda za osiguranje radnika.

IX. USTROJSTVO OSIGURANJA.

A. Središnji ured za osiguranje radnika i njegovi mesni organi. Za sprovođenje osiguranja radnika prema odredbama zakona o osiguranju radnika od 14. maja 1922. osnovan je za celo područje države središnji ured za osiguranje radnika sa sedištem u Zagrebu (Preradovićeveva ulica broj 44/II.).

Središnji ured za osiguranje radnika jedini je nosilac osiguranja, koje vrši po svojim mesnim organima (§ 119. Z. O. R.).

Do vremena, dok ravnateljstvo središnjeg ureda ne ustroji svoje mesne organe po odredbama zakona, vršiće osiguranje radnika prama odredbi §-a 202. Z. O. R. po svojim privremenim mesnim organima.

Ovi privremeni mesni organi središnjeg ureda jesu:

I. Blagajne za osiguranje radnika, koje do uključivo 30. juna 1922., vrše osiguranja delom u bolesti i nesrećnim slučajevima, a delom samo u bolesti, prama zakonima, na kojima su osnovane. Ove blagajne jesu:

1. Okružna blagajna za osiguranje radnika u Zagrebu;
2. " " " " " na Sušaku;
3. " " " " " u Karlovcu;
4. " " " " " u Varaždinu;
5. " " " " " u Bjelovaru;
6. " " " " " u Brodu n/S.;
7. " " " " " u Osijeku;
8. " " " " " u Zemunu;
9. " " " " " u Novom Sadu;
10. " " " " " u Somboru;
11. " " " " " u Subotici;
12. " " " " " u Velikom Bečkereku;
13. " " " " " u Vršcu;
14. Okružni ured za osiguranje radnika u Beogradu;
15. Sreska bolesnička blagajna u Sarajevu;
16. " " " " " u Travniku;
17. " " " " " u Tuzli;
18. " " " " " u Banjaluci;
19. " " " " " u Mostaru;
20. Kotarska bolesnička blagajna u Splitu;
21. " " " " " u Dubrovniku;
22. Okrajna bolniška blagajna u Ljubljani.

Sve te blagajne postaju danom 1. jula 1922. okružni uredi za osiguranje radnika s delokrugom određenim u glavi XVII. Z. O. R. te imaju nositi naslov: „Okružni ured za osiguranje radnika u.....“

Delokrug samoupravnih organa tih ureda vršiće do novih izbora dosadašni samoupravni organi ili postavljeni poverenici navedenih blagajna. U koliko je prama odredbama zakona o osiguranju radnika potrebno preustrojstvo tih samoupravnih organa te postavljanje samoupravnih organa umesto dosadanih poverenika, to će se isto izvršiti u smislu odredaba § a 24. i 26. provedbene naredbe.

Sprovedjenje osiguranja vršiće ti privremeni mesni organi središnjeg ureda prama odnosnim odredbama zakona, a upravu njikovu vrše dosadani njihovi ravnatelji odnosno činovnici, koji su i do sada vodili njihovu upravu.

II. Poduzetnička blagajna za potporu bolesnika hrvatskih pruga južne željeznice u Ljubljani, koja danom 1. jula 1922. prama odredbi tačke 3. §-a 24, provedbene naredbe preuzima osiguranje svih namještenika obratnog ravnateljstva južne železnice u Ljubljani, postaje tim danom mesni organ središnjeg ureda s delokrugom, označenim u glavi XVIII. Z. O. R. Ima nositi naslov: „Blagajna za osiguranje radnika južne železnice u Ljubljani“.

Samoupravni organi te blagajne postaviće se prama tački 3. §-a 24. provedbene naredbe, a dok se to postavljanje ne izvrši, vršiće njihov delokrug dosadani samoupravni organi poduzetničke blagajne za potporu bolesnika hrvatskih pruga južne željeznice u Ljubljani.

III. Bolesnički fond broderskog sindikata kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu postaje danom 1. jula 1922. u smislu §-a 202. Z. O. R. i naredbe Ministra Socijalne Politike od 10. decembra 1921., br. 78.202 mesnim organom središnjeg ureda za osiguranje radnika s delokrugom, označenim u glavi XVIII. Z. O. R.

IV. Privatno-društvena, blagajna „Merkur“ u Zagrebu postaje danom 1. jula 1922. u smislu stava četvrtog §-a 202. Z. O. R. mesni organ središnjeg ureda za osiguranje radnika s delokrugom označenim u glavi XVIII. Z. O. R.

V. Sve bratimske kase (rudarske blagajne, bratovštine, bratovske skladnice), koje posluju na području kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca — izuzevši provizijona odelenja njihova — postaju u smislu §-a 202. Z. O. R. danom 1. jula 1922. privremeni mesni organi središnjeg ureda za osiguranje radnika s delokrugom, označenim u glavi XVIII. Z. O. R.

One će voditi svoj dosadani naslov s dodatkom „kao privremeni mesni organ središnjeg ureda za osiguranje radnika“.

VI. Sve poduzetničke (poslovne) blagajne za potporu bolesnika (za osiguranje radnika), koje danas posluju na području kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, postaju danom 1. jula 1922. u smislu §-a 202. Z. O. R. privremeno mesni organi središnjeg ureda za osiguranje radnika. Ove blagajne vršiće, dok ne budu razrešene ili pretvorene u ekspoziture okružnih ureda za osiguranje radnika, svoj dosadašni delokrug osiguranja za slučaj bolesti prama odnosnim odredbama zakona o osiguranju radnika.

One će voditi svoj dosadani naslov s dodatkom „kao privremeni mesni organ središnjeg ureda za osiguranje radnika“.

VII. Sve ostale blagajne za osiguranje radnika u bolesti (privatno-društvene blagajne, blagajne obrtnih zborova, zadružne blagajne, i t. d.) koje posluju na području kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, postaju danom 1. jula 1922. u smislu §-a 202. Z. O. R. privremeno mesni organi središnjeg ureda za osiguranje radnika. Ove će blagajne do svog razrešenja vršiti dosadašni svoj delokrug u osiguranju za slučaj bolesti prama odnosnim odredbama zakona o osiguranju radnika.

One će voditi svoj dosadašni naslov s dodatkom „kao privremeni mesni organ središnjeg ureda za osiguranje radnika“.

B. Blagajne, koje prestaju delovati dana 30. juna 1922.

Glede ostalih blagajna i zavoda, koje do uključivo 30. juna 1922. sprovode osiguranje radnika, treba još priopćiti sledeće:

I. Zemaljska blagajna za potporu bolesnih radnika i za osiguranje proti nezgodama u Zagrebu prestaje svojim delovanjem dana 30.

juna 1922., jer prema odredbi §-a 201. Z. O. R. postaje danom 1. jula 1922. središnji ured za osiguranje radnika u Zagrebu.

II. Zemaljska blagajna za potpomaganje radnika u bolesti i za osiguranje u nezgodama za Banat, Bačku i Baranju u Somboru, zatim Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode u Ljubljani, nadalje Začasna železničarska zavarovalnica zoper nezgode u Ljubljani prestaju svojim delovanjem dana 30. juna 1922. jer prema odredbi §-a 202. Z. O. R. prelaze danom 1. jula 1922. u sastav središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu.

Predsedništvo središnjeg ureda za osiguranje radnika zaključkom svojim od 27. juna 1922. na temelju ovlazbenog zaključka ravnateljstva središnjeg ureda zaključilo je, da se gore nabrojani zavodi danom 1. jula 1922. razrešuju i da počevši od toga dana pa do svoje definitivne likvidacije deluju kao ispostave središnjeg ureda za osiguranje radnika u Somboru odnosno u Ljubljani.

III. Savez sreskih bolesničkih blagajna u Sarajevu razrešen je zaključkom predsedništva središnjeg ureda za osiguranje radnika od 27. juna 1922. na temelju ovlazbenog zaključka ravnateljstva središnjeg ureda danom 1. jula 1922. a poslovi do konačne likvidacije saveza kao i njegovi nameštenici dodeluju se u smislu §-a 202. Z. O. R. okružnom uredu za osiguranje radnika u Sarajevu.

IV. Poduzetničke blagajne za potporu bolesnika državnih saobraćajnih preduzeća (železnica) ispadaju iz sastava središnjeg ureda za osiguranje radnika počevši od 1. jula 1922., jer će osiguranje državnog saobraćajnog osoblja u smislu stava petog §-a 6. Z. O. R. i stava drugog §-a 3. provedbene naredbe biti uređeno posebnom naredbom izvan organizacije središnjeg ureda za osiguranje radnika.

X. RAZNE UPUTE I ODREDBE.

1. Dosadašnji činovnici i nameštenici.

Činovnici i nameštenici, te lekari (lečnici) svih pre spomenutih privremenih mesnih organa te ispostava Središnjeg ureda za osiguranje radnika u Ljubljani i Somboru, ostaju do donešenja novih službenih propisa i definitivnog uređenja njihovog službenog odnosa na svojim dosadašnjim mestima, te primaju svoje priradležnosti kao i do sada.

Kod donošenja novih službenih propisa središnji će ured u smislu poslednog stava §-a 202. Z. O. R. čuvati sva stečena prava svih nameštenika.

2. Zapisnici sednica.

Sve blagajne i zavodi, koji na osnovu dosadašnjih zakonskih propisa sprovode osiguranje radnika, pozivaju se temeljem tačke 1. §-a 20. provedbene naredbe, da zapisnike sednica svojih samoupravnih organa (glavna skupština, ravnateljstvo, nadzorni odbor, predsedništvo, sosvet, upravni odbor, razni pododbori i slično) održanih posle 31. maja 1922. predlože u roku od 8 dana u overenom prepisu središnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu na uvid.

Osim toga imaće mesni organi središnjeg ureda sve zapisnike sednica svojih organa održanih od 1. jula 1922. dalje predlagati redovito u overenom prepisu središnjem uredu, a isto tako prema odredbi §-a 181. Z. O. R. u roku od 15 dana i Ministarstvu Socijalne Politike, odeljenju za socijalno osiguranje u Beogradu.

Overenje se ima obaviti tako, da se nakon tačnog spravnjenja prepisa sa originalom zapisnika ne prepis stavi opaska „Spravnio i za saglasnost sa originalom jamči.

U ..... dne .....192....

(Potpis)

Ovu opasku (zaporku overenja) ima potpisati nameštenik blagajne (zavoda odnosno ureda), koji je obavio spravnjenje.

Primerici za Ministarstvo Socijalne Politike imadu se podnositi izravno, a ne putem središnjog ureda.

Inače imadu se svi mesni organi obraćati na viša državna nadležstva putem središnjog ureda; tek u slučaju žurne potrebe moći će se na njih obratiti i izravno, pa će po tom središnji ured obavestiti priposlanjem prepisa.

3. Tiskanice.

Sve tiskanice (formulare), koje mesni organi trebaju za prvu provedbu Z. O. R., neka blagajne i zavodi za sada pribave sami na svoj trošak.

Naročito poziva se Sreska bolesnička blagajna u Sarajevu, da bez daljega čekanja nabavi najnužnije tiskanice (prijavnice, odjavnice, isplatne liste) za sve Sreske bolesničke blagajne u Bosni i Hercegovini, te da ih razaslađe pojedinim Sreskim blagajnama, a trošak da kasnije s njima obračuna.

Kada organizacija Središnjog ureda uznapreduje, nabavljaće sve tiskanice za mesne organe sam taj ured, da ih otereti od ovog posla kao i radi prištete zajedničkom dobavom.

4. Oprost od poštarine, taksa i poreza.

Prema § u 191. Z. O. R. oprošteni su središnji ured, kao i svi okružni uredi za osiguranje radnika svake poštarine za obična pisma i dopisnice u međusobnom saobraćaju odnosno u saobraćaju s vlastima (državnim) i sa sudovima. Zatim sa svojim organima (ispostavama, ekspoziturama, poslovalnicama, filijalama i t. d.) te sa poslodavcima. Prema tomu ne odnosi se oprost na rekomandirana pisma, novčana pisma, poštanske novčane uputnice, zamotke i telegrame. Za pretplatu telefona imadu mesni organi popust prema posebnim propisima.

Dok u tom pogledu ne usledi posebna odredba Ministra Pošta i Telegrafa, imadu organi pošiljke, koje su proste od poštarine, providjeti sa žigom (štampljom):

„Na osnovu §-a 191. zakona o osiguranju radnika.
prosto od poštarine“.

Prama §-u 189. Z. O. R. uživaju središnji ured, Okružni uredi za osiguranje radnika, te Blagajne za osiguranje radnika saobraćajnih preduzeća opsežni oprost od poreza, taksa (biljegovina).

Primećuje se, da se oprost od taksa ne odnosi na poslove i isprave privatoravnog karaktera, dakle na poslove i isprave, koje se ne odnose na poslove učinjene po odredbama zakona o osiguranju radnika.

5. Podnašanje podataka o dosadašnjem stanju.

Sve blagajne i zavodi, koji su po dosadašnjim propisima provodili osiguranje radnika, imadu ako to nisu učinili već na osnovu ovdašnje okružnice od 26. juna 1922., broj 11. iz g. 1922., priposlati središnjem uredu što pre:

1. overen prepis svojih statuta;
2. " " službenih, disciplinarnih, penzionih propisa (pragmatike);
3. " " propisa (zaključaka) o prinalležnostima (plaći, berivima);
4. popis svih činovnika i inih službenika uz naznaku čina, od kojeg dana nameštenik služi kod blagajne ili zavoda, u kom svojstvu služi, (koji posao vrši) godine rođenja, veroispovesti, da li je oženjen (udov, rastavljen), koliko dece ima, koje je škole svršio i koje prinalležnosti uživa (mesečno, razvrstano po vrsti i visini);
5. popis svih lekara uz naznaku područja i prinalležnosti kao pod 4.,
6. poslednu statistiku po broju osiguranih članova.

Blagajne i zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji oslobođeni su od podnašanja ovih podataka, jer su ovde službeno poznati.

Svi u odelku IX. ove okružnice pobrojani privremeni mesni organi imaju za svoje poslovanje do 30. juna 1922. sastaviti zaključni račun i bilans prama važećim propisima, a u smislu §-a 25. provedbene naredbe.

Ovi zaključni računi i bilans imaju se u tri overena prepisa priposlati sređišnjem uredu za osiguranje radnika u Zagrebu.

6. Dalje upute.

Svim privremenim mesnim organima šalje se dostatan broj primeraka ove okružnice za vlastitu potrebu te u cilju, da ih razasalju poduzetničkim i bratimskim kasama svojeg područja.

U koliko kojem mesnom organu trebaju u ma kom pogledu još kakve upute glede provedbe Z. O. R. kao i odredaba sadržanih u ovoj okružnici, neka od središnjeg ureda zatraže nužne upute, koje će im se odmah dati.

Zaključeno u sednici predsedništva središnjeg ureda za osiguranje radnika u Zagrebu od 27. juna 1922.

Privremeni upravitelj:
Milan Glaser v. r.

Predsednik:
Vilim Bukšeg v. r.